

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 24CoP/95/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8122200992
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 02. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eliška Wagshalová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:8122200992.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Elišky Wagshalovej a členov senátu JUDr. Antónie Kandravej a JUDr. Ingrid Kalinákovej, v právnej veci starostlivosti súdu o mal. A. B., nar. X.XX.XXXX, trvale bytom u matky, zastúpeného v konaní kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov, pochádzajúceho z rodičov C. B., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom D., C. XX, zastúpeného v konaní JUDr. Zuzanou Karaffovou, advokátkou v D., E. D. XX a D. F. B., G. H., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom I., J. XX, t.č. bytom C., H. D. XX, o zníženie výživného, o odvolaní otca proti rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 27P/17/2022-105 zo dňa 6.7.2022, takto

rozhodol:

Potvrďuje rozsudok.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Otec sa podaným návrhom domáhal zníženia svojej vyživovacej povinnosti voči maloletému A. na minimálnu výšku výživného stanovenú zákonom o rodine, t. j. 30 % zo sumy životného minima na nepľnoleté nezaopatrené dieťa.

Okresný súd Prešov ako súd prvej inštancie (ďalej aj ako „súd“) napadnutým rozsudkom rozhodol, cit.:

„I. m e n í rozsudok Okresného súdu Prešov, č.k. 29P/221/2018-31 zo dňa 13.12.2018 tak, že:

II. z n i ž u j e výživné zo strany otca pre mal. A. B., nar. X.XX.XXXX zo sumy 100 Eur mesačne na sumu 60 Eur mesačne, ktoré bude poukazovať k rukám matky, vždy do 15-tého dňa v mesiaci vopred, počnúc dňom 24.1.2022 opakovane do budúcnosti,

III. v prevyšujúcej časti návrh otca z a m i e t a ,

IV. žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov konania.“

Vykonaným dokazovaním mal súd preukázané, že od poslednej úpravy výživného došlo k podstatnej zmene pomerov na strane otca, matky aj maloletého A.. Naposledy bol otec živnostník s pravidelným príjmom. Pri rozvodovom konaní si však rodičia dohodli nižšiu výšku výživného, keďže otec mal dlhy a matka to akceptovala. V súčasnej dobe je otec invalidný, došlo k podstatnému zníženiu jeho príjmu, začal poberať invalidný dôchodok. V dôsledku úrazu, ale aj dlhodobého užívania alkoholu, bol zaradený do VI. stupňa odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby. Predpokladaný rozsah odkázanosti je viac ako

12 hodín denne. Toho času je otec umiestnený v domove sociálnych služieb, kde doplatok na úhradu služieb poskytovaných v tomto zariadení mu hradí jeho brat. Matka otca, ktorá tieto platby uskutočňovala, zomrela. Dôchodok otca na ten účel nepostačuje.

K zmene pomerov došlo aj na strane matky, ktorá v čase poslednej úpravy výživného bola zamestnaná, jej príjem bol okolo 600,- Eur mesačne. V súčasnej dobe je na materskej dovolenke s maloletou K., ktorá pochádza z jej druhého manželstva. Príjem matky sa tým znížil na sumu 383,- Eur mesačne. V rámci jej rodiny však došlo k navýšeniu príjmu, keďže jej manžel je zárobkovo činný, jeho príjem je okolo 800,- až 900,- Eur mesačne.

K zmene pomerov došlo aj u maloletého A., ktorý v čase poslednej úpravy výživného bol v 1. ročníku základnej školy, v súčasnej dobe je v 4. ročníku základnej školy. Od septembra roku 2022 prestúpi na druhý stupeň, čím sa mu podstatným spôsobom výdavky navýšia.

Súd pri rozhodovaní o návrhu akceptoval zmenu pomerov na strane všetkých účastníkov konania. Na strane otca došlo k poklesu príjmu, avšak čiastočne si to spôsobil on sám. V období, keď ešte pracoval, bol jeho príjem podstatne vyšší, pohyboval sa v sume okolo 3.000,- Eur mesačne, keďže pracoval v zahraničí. Už v tomto období však otec pravidelne na výživu syna neprispieval, v súčasnej dobe má dlh na výživnom v sume okolo 2.000,- Eur mesačne, ktoré je vymáhané exekučne. Po priznaní invalidného dôchodku sa jeho príjem zastabilizoval. Súd akceptuje, že otec nie je schopný momentálne pracovať na plný úväzok, je umiestnený v zariadení sociálnych služieb, súčasne je však potrebné vziať do úvahy aj zníženie príjmu na strane matky, ktorá je toho času na materskej dovolenke, tiež zvýšenie výdavkov u A., ktorý od poslednej úpravy výživného podrástol a v septembri nastúpi na druhý stupeň základnej školy. Doposiaľ všetky výdavky A. hradila jeho matka za pomoci svojho manžela, s ktorým žijú v spoločnej domácnosti, keďže otec na výživu maloletého v poslednom období ničím neprispieva.

Matka v priebehu konania poukázala na dedičské konanie po zomrelej matke otca. Súd z dedičského spisu zistil, že matka vydedila otca z dôvodu, že o ňu neprejavoval ako syn skutočný záujem, nepomáhal jej v chorobe, ktorú mala 2 roky, žiadnym spôsobom sa o ňu nezaujímal. Zároveň spísala závet, v ktorom svoj celý majetok odkázala ďalším trom deťom. Súd teda mal preukázané, že otec nenadobudol žiaden iný majetok v rámci dedičstva, jeho aktuálny príjem je zhruba taký, aký je na strane matky, pričom matka sa podstatným spôsobom podieľa na výdavkoch maloletého. Keďže u otca došlo k zmene pomerov, bolo dôvodné znížiť výživné z jeho strany, avšak súd neakceptoval návrh otca na zníženie výživného na minimálnu výšku stanovenú zákonom o rodine. Jeho aktuálny zdravotný stav bol zapríčinený alkoholizmom, čo bolo aj dôvodom rozpadu jeho manželstva a aj to bola príčina jeho úrazu, ktorý mal v apríli minulého roku.

Obaja rodičia sú povinní podieľať sa na výžive svojich maloletých detí primerane svojim pomerom, pričom len výdavky na voľnočasové aktivity v sume 5,- Eur mesačne, dopravu syna do školy v sume 60,- Eur mesačne a lieky v sume 2,50 Eur štvrťročne vyčíslila matka na sumu 67,50 Eur. V uvedenej sume nie sú započítané ďalšie bežné výdavky, a to na bývanie, stravu, oblečenie, hygienické potreby, školské pomôcky a podobne, ktoré v plnej miere zabezpečuje matka. Na základe zdokumentovaných výdavkov matkou, ktoré zodpovedajú veku a potrebám maloletého, ako aj na základe nezodpovednosti otca v minulosti, kedy pravidelne nadmieru užíval alkohol, považoval súd dôvodné znížiť výživné na sumu 60,- Eur mesačne. Táto suma predstavuje 17% z aktuálneho príjmu otca (invalidného dôchodku), pritom ide o jeho jedinú vyživovaciu povinnosť. Matke ďalšia vyživovacia povinnosť pribudla vo vzťahu k maloletej dcére K..

Súd znížil výživné počnúc dňom podania návrhu na súd, to je od 24.01.2022, kedy už v tomto období bol otec práceneschopný a od januára 2022 mu bol priznaný invalidný dôchodok. V prevyšujúcej časti súd návrh otca zamietol ako nedôvodný, s poukazom na dobré mravy, ktoré boli porušené z jeho strany vo vzťahu k maloletému A., o ktorého sa nezaujímal, na jeho výživu neprispieval.

O trovách konania bolo rozhodnuté podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

Proti rozsudku podal odvolanie otec, s výnimkou výroku IV.. Uvádza, že alkoholizmu podľahol u dôvodu problémov v rodine aj manželstve. Namiesto pomoci, manželka (matka) podala návrh o rozvod manželstva, zároveň ovplyvňovala deti, aby sa s otcom nestretávali. Alkoholizmus je pritom choroba, ktorú nie je možné vyliečiť, pacient potrebuje pomoc od okolia. V minulosti si otec plnil vyživovaciu povinnosť nad rámec upravený súdnym rozhodnutím, peniaze však poukazoval k rukám matky. Súčasný príjem otca je 364,56 eur, z ktorého mu je zrážaná suma 172,20 eur z dôvodu prebiehajúcej exekúcie. Nie je preto v jeho možnostiach uhrádzať výživné vo výške 60,- eur. Na rozdiel od matky, ktorá už teraz má možnosť pracovať a zlepšiť si príjem, otec pre svoj zlý zdravotný stav takú možnosť nemá. Navrhol napadnutý rozsudok zmeniť a návrh v celom rozsahu vyhovieť, alebo, zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na nové prejednanie a rozhodnutie.

Matka vo vyjadrení k odvolaniu otca považuje napadnutý rozsudok za vecne správny, napriek nedostatočnej a veľmi nízkej sume výživného, ktorá nepokryje ani časť základných potrieb maloletého. Alkoholizmus si otec zapríčinil sám svojim nezodpovedným prístupom k vlastnému zdraviu a to nemôže byť v neprospech maloletého. Ak by si otec v minulosti plnil vyživovaciu povinnosť, nevznikol by mu dlh na výživnom. V exekučnom konaní jej do dnešného dňa nebola poukázaná žiadna suma na úhradu zameškaného výživného, pretože podľa listu Sociálnej poisťovne nemožno z príjmu otca vykonávať zrážky. Nerozumie preto matka tvrdeniam otca o vykonávaných zrážkach v sume 172,20 eur. Ona je v súčasnosti na rodičovskej dovolenke, poberá len rodičovský príspevok a prídavky na deti. Jej situácia jej neumožňuje, aby sama znášala výdavky na maloletého syna, preto je spravodlivé, aby otec prispieval aspoň sumou 60,- eur mesačne. Napadnutý rozsudok navrhla potvrdiť.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) ako súd odvolací po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“), oprávneným subjektom - účastníkom konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 2 v spojení s § 357 písm. d/, g/ CSP) po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 329 ods. 1 CSP), keď deň vyhlásenia rozsudku bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli súdu a v elektronickej podobe na webovej stránke súdu v ten istý deň, ako sa vyvesil na úradnej tabuli a dospel k záveru, že odvolanie otca nie je dôvodné.

Po oboznámení sa s obsahom preskúmaného spisu považuje odvolací súd napadnutý rozsudok za vecne správny, pritom sa stotožňuje s prevažnou časťou odôvodnenia napadnutého rozsudku a v ďalšom rozsahu na neho odkazuje.

Skutkové zistenia súdu prvej inštancie ohľadne zmeny pomerov medzi účastníkmi konania odvolaním spochybnené neboli. Otec utrpel úraz, v dôsledku čoho sa stal invalidným, odkázaným na pomoc inej osoby v rozsahu 12 hodín denne. V súvislosti so svojim nepriaznivým zdravotným stavom bol umiestnený do domova sociálnych služieb. Poberaný invalidný dôchodok vo výške 364,56 eur na úhradu poskytovaných sociálnych služieb nepostačuje, otcovi má finančne v tejto veci vypomáhať jeho brat. Matka je v súčasnosti na rodičovskej dovolenke, objektívne teda poklesol jej príjem, pozostáva len z rodičovského príspevku a prídavku na deti. Uzavrela však druhé manželstvo, a teda s výdavkami rodiny jej finančne vypomáha manžel, ktorý dosahuje príjem 800,- až 900,- Eur mesačne. U maloletého A. niet pochyb o tom, že jeho výdavky prirodzeným fyzickým vývojom a spoločenským vývinom narastajú. Relevantným faktorom zvyšujúcich sa výdavkov je aj prestup maloletého v rámci stupňov školskej dochádzky, tiež súčasná spoločenská situácia, poznamenaná vysokou mierou inflácie a podstatným nárastom tovarov a služieb dennej potreby a spotreby.

Zo zisteného skutočného stavu je zrejmé, že výdavky maloletého dôvodí pristúpiť k zvýšeniu výživného u maloletého A., ktorý kladie zvýšené požiadavky na stravné, ošatenie, obuv či hygienické potreby, tiež školské pomôcky či voľnočasové aktivity. Kontraindikáciou rozhodnutia, žiadaného s ohľadom na najlepší záujem maloletého, je súčasný zdravotný stav otca a jeho príjem. U otca došlo k podstatnej zmene pomerov, ktorá spôsobila okrem iného výrazný pokles jeho príjmov. Kým v minulosti výkonom práce v zahraničí dosahoval otec príjem zhruba 3.000,- eur mesačne, dnes je to niečo vyše desiatiny. Celý súčasný príjem z poberania invalidného dôchodku otec míňa na úhradu nákladov, súvisiacich s poskytovaním sociálnych služieb, ktorých poskytovanie odôvodňuje odkázanosť otca na pomoc inej osoby v rozsahu 12 hodín denne. Súčasný zdravotný stav mu objektívne nedovoľuje vykonávať zárobkovú činnosť a zlepšiť tak svoje príjmové pomery, ktoré by umožňovali platiť doteraz určené výživné vo výške 100,- eur mesačne.

Súd otcom tvrdené a preukázané skutočnosti vzal do úvahy a v ich dôsledku znížil otcovi výživné na sumu 60,- eur mesačne. Prihliadané bolo pritom na prístup otca k plneniu jeho rodičovských práv a povinností v minulosti, tiež na dôvody, ktoré viedli k súčasnému stavu otca. Odvolací súd sa s právnymi úvahami súdu prvej inštancie stotožnil, keďže nevhliadol spravodlivé dôvody, ktoré by racionálne zdôvodnili výživné v minimálnej výške.

Podľa § 62 ods. 1, 2 zákona o rodine, plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť. Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov.

Podľa § 62 ods. 4 zákona o rodine, pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť.

Podľa § 75 ods. 1 zákona o rodine, pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

Pri uplatnení princípu potenciality príjmov osoby povinnej platiť výživné oprávnenej osobe súd neprihliada len na skutočné (faktické) príjmy povinného, ktoré dosahuje v čase vyhlásenia rozsudku, ale vychádza z jeho potenciálnych príjmov, to znamená príjmov, ktoré povinný (potenciálne) mohol mať vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, prax, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce. (z uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/236/2018 zo dňa 20.02.2019)

Okolnosťou dôležitou pre rozhodnutie veci je alkoholizmus otca, ktorý bol jednou z príčin jeho úrazu. Odvolací súd nespochybňuje tvrdenia otca o tom, že alkoholizmus je choroba, čo je v zhode s odbornými definíciami, osobitné postavenie alkoholizmu v diapazóne chorôb však odvolací súd vyvodzuje z príčin jej vzniku. Otec uvádza, že prechádzal komplikovaným obdobím života po rozvode manželstva, kedy sa uchýlil k nadmernému požívaniu alkoholu. Len pre účely rozhodovania o výživnom hodnotí odvolací súd správanie otca ako nezodpovedné a neefektívne pre skutočné riešenie rodinných problémov. Aj z predloženej lekárskej správy je zrejmé, že pokračujúci a nekontrolovaný alkoholizmus otcovi doslova zničil život. Vo výraznej miere sa negatívne odzrkadlil v každodennom živote otca, zasahujúc do jeho vzťahov aj pracovného života. Otcovo nadmerné požívanie alkoholických nápojov bolo dôvodom jeho vydedenia zo strany matky. Viaceré nehnuteľnosti, ktoré boli súčasťou dedičstva, dedili jeho súrodenci, pretože otec nejavil počas života skutočný záujem o svoju matku. V ďalšom rozsahu otec utrpel pracovný úraz, ktorý viedol k jeho invalidite a odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby.

Nadmerné požívanie alkoholu v jeho počiatkoch však záviselo od vôle otca, ktorý sa napokon uchýlil k závadnému konaniu. Svojim konaním prišiel o majetok, ktorý mohol dediť po svojej matke, tiež o lukratívny zárobok, ktorý dosahoval v zahraničí. Poškodil tým nielen seba samého, ale aj mal. A., ktorý je svojou výživou odkázaný na obidvoch svojich rodičov. Uchýlenie sa k požívaniu alkoholických nápojov vníma odvolací súd ako subjektívny, nie dôležitý dôvod na strane otca, pre ktorý sa de facto vzdal výhodnejšieho zamestnania aj majetkového prospechu, ktorý smel po jeho speňažení slúžiť na uspokojovanie existujúcich a odôvodnených potrieb dieťaťa. Za tejto situácie nie je spravodlivé prihliadať len na skutočné príjmy a výdavky otca, ale do úvahy je potrebné vziať aj stav, ktorý objektívne mohol existovať, nebyť závadného alkoholizmu otca. Pokračujúce zárobky otca v zahraničí by dôvodili pristúpiť k podstatnému zvýšeniu výživného pre mal. A.. Otcov pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je však ako 70%, objektívne teda nie je spôsobilý zlepšiť svoje príjmové pomery. Príliš iluzórne by bolo vychádzať pri otcovi z iného príjmu, než aký dosahuje, no odvolací považuje za spravodlivé, aby sa otec usiloval v rovnakej miere zabezpečiť synove potreby, ako svoje vlastné. Príjem otca nepostačuje na úhradu za poskytovanie sociálnych služieb. Ostávajúce peňažné prostriedky usiluje otec získať od svojej rodiny a s rovnakým úsilím je otec povinný získať aj prostriedky, z ktorých bude platiť výživné. Výživné má v tomto prípade prednosť pred ostatnými výdavkami povinného rodiča.

Pre kvantifikáciu výživného len s ohľadom na príjem otca pristúpil odvolací súd k aplikácii materiálu Ministerstva spravodlivosti Českej republiky z roku 2010. Tzv. tabuľkové výživné je totižto prostriedkom štandardizácie rozhodovacej činnosti súdov, vždy však len s odporúčacím charakterom. Jeho vytvorenie je vo svojej podstate analýzou rozhodovacej činnosti v obdobných skutkových okolnostiach, a jeho použiteľnosť v preskúmanom prípade umožňuje blízkosť právneho prostredia Českej republiky. Zákonná úprava pre aplikáciu tabuľkového výživného nie je dôvodná, keďže nemá záväzný charakter, zároveň nahrádza aktivitu, ktorý by inak musel vykonať odvolací súd, aby nastolil princíp právnej istoty a zabezpečil vo svojej rozhodovacej činnosti, že v skutkovo obdobných veciach nebude rozhodované rozdielne.

S ohľadom na vek maloletému mu v zmysle vyššie uvedeného materiálu prislúcha 15-19% z príjmu rodiča. Pri invalidnom dôchodku vo výške 364,- eur a jednej vyživovacej povinnosti je dôvodné aplikovať hornú hranicu percentuálneho podielu činí zhruba 70,- eur mesačne, čo je viac ako určil súd prvej inštancie. Otcom navrhované výživné v minimálnej sume pritom nie je odôvodnené žiadnou z okolností, uvádzaných otcom. Naopak, je spôsobilé ohroziť uspokojovanie potrieb dieťaťa a založiť výrazný nepomer medzi výkonom rodičovských práv a povinností medzi rodičmi.

Za daného stavu odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok ako vecne správny postupom vyplývajúcim z ust. § 387 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 2 ods. 1 CMP.

O trovách konania rozhodol odvolací súd v zmysle ust. § 52 CMP v spojení s ust. § 58 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. V preskúmanej veci odvolací súd súčasne nezhliadol také okolnosti, ktoré by dôvodili priznať náhradu trov konania niektorému z účastníkov podľa § 55 CMP.

Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona číslo 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý

rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).
Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 CSP v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).
V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).